

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

اعتبار سنجی احادیث شیعه

روش شناسی شش کتاب مشهور رجالی

جلسه ۲

استاد حسینی شیرازی

سؤال مهم:

چرا متأخرین اصطلاحات اربعه (صحيح، ضعيف، حسن، موثق) را ایجاد کردند؟

پاسخ:

فاصله از زمان حضور و از بین رفتن قرائن، موجب شده تا متأخرین این اصطلاحات را ایجاد نمایند.

نقش آفرینی راویان

۱. نقش اصلی، راوی خود، دست به نگاشتن کتاب یا کتاب‌های حدیثی زده است، مانند عبیدالله بن

علی حلبی.

۲. نقش طریقی؛ راوی در طریق روایت کتاب راویان دیگر واقع شده است (اعم از این که خود، کتاب

داشته باشد یا کتاب نداشته باشد)

نکته مهم:

راوی اگر در حیثیت استقلالی ضعیف باشد، می‌تواند در حیثیت طریقی مورد اعتماد قرار گیرد و

معتبر باشد.

سؤال:

اگر قرار باشد بدون پیش‌زمینه فکری و بدون پیش‌فرض، در مورد دانشی مانند رجال، قضاوت صحیحی

داشته باشیم، باید چه کار کنیم؟

پاسخ:

باید ماهیت کتب رجالی نخستین شیعه را بازخوانی کنیم، به تعبیر دیگر: ما چه انتظاری از کتاب‌های رجالی داریم؟ به تعبیر دیگر: ما چه انتظاری از کتاب‌های رجالی داریم؟

نکته:

ما کتاب رجالی ای نداریم که هم‌وغم خود را بر جمع‌آوری حداکثری راویان موجود در اسناد کتب حدیثی شیعه (خصوصاً کتب اربعه) گذاشته باشد و بخواهد آنها را توثیق یا تضعیف کند.

کتب رجالی به ترتیب زمانی:

1. رجال برقی (طبقه نگاری)
2. رجال کشی (تاریخ‌نگاری)
3. رجال ابن غضائری (جرح و تعدیل)
4. رجال یا فهرست نجاشی (فهرست‌نگاری)
5. رجال شیخ طوسی (طبقه نگاری)
6. فهرست شیخ طوسی (فهرست‌نگاری)

روش‌شناسی کتب رجالی

اول: روش طبقات نگاری

دوم: روش فهرست‌نگاری

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

سوم: روش نگارش بر پایه جرح و تعدیل

چهارم: پراکنده نگاری

یکی از نیازهای ما، احراز اتصال راویان موجود در اسناد روایات است. در اینجا به مجموعه اطلاعاتی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

نیاز داریم که آنها شناخت طبقه راویان است.

روش طبقات نگاری

کتابی که به گونه اجمالی به معرفی طبقه راوی می پردازند را کتب طبقات نگاری گویند.

عمر راوی به ۴ مرحله تقسیم می شود:

مرحله اول: قبل از ورود به عرصه حدیث

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

مرحله دوم: ورود به عرصه حدیث و تحمل حدیث

مرحله سوم: تحدیث کردن روایات به دیگران

مرحله چهارم: بازنشستگی

تعریف طبقه: گفت و گو از دو مرحله میانی که به شکل تقریبی، عصر فعالیت راوی را بازگو می کند را

طبقه می گویند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

• کتب طبقات نگاری به معرفی اجمالی عصر فعالیت حدیثی راوی می پردازد.

• دو کتاب رجال برقی و رجال شیخ طوسی، طبقات نگاری هستند.

روش فهرست نگاری

تعریف فهرست‌نگاری: این کتب به معرفی راویان دارای اثر مکتوب حدیثی می‌پردازند.

دو کتاب فهرست شیخ طوسی و رجال یا فهرست نجاشی از این دسته کتب هستند.

نکته: تعداد زیادی از راویان فهرست نجاشی، گمنام بوده و در اسناد حدیثی ما وجود ندارند.

روش جرح و تعدیل

رجال ابن غضائری دارای ۱۵۹ مدخل است. مرحوم ابن غضائری، به سه صورت با راویان برخورد کرده است: یا تضعیف و یا خرده‌گیری کرده و یا در برابر تضعیف دیگران، از راوی دفاع کرده است.

پراکنده نگاری

• رجال کشی (اختیار معرفة الرجال)؛ در این رجال بخشی از داده‌ها مربوط به تاریخ راویان است که در بین آنها داده‌های توصیفی هم یافت می‌شود و همچنین تمام توصیفات که در تاریخ زندگانی شخص، وجود دارد را طرح می‌کند.

بیشترین کارکرد رجال کشی؛ ترسیم فضای حاکم بر دوره‌های مختلف حدیث شیعه از عصر امام باقر علیه‌السلام تا انتهای عصر امام رضا علیه‌السلام و تأثیر آن بر توثیق و تضعیف راویان است.

سؤال اساسی:

چرا دانشمندان مطرح رجالی با این که در یک مکتب و در یک بازه زمانی بوده‌اند، با هم اختلاف داشته‌اند؟ آیا در مبانی باهم اختلاف دارند یا نحوه نگرش ایشان متفاوت است؟